

EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA
NADZOR BANAKA

Vodič ESB-a o postupku procjene adekvatnosti interne likvidnosti (ILAAP)

BANKENTOEZICHT

studeni 2018.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDŽĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Sadržaj

1. Uvod	2
1.1. Svrha	3
1.2. Područje primjene i razmjernost	4
2. Načela	5
Prvo načelo: upravljačko tijelo odgovorno je za dobro upravljanje ILAAP-om	5
Drugo načelo: ILAAP je sastavni dio cjelokupnog upravljačkog okvira	7
Treće načelo: ILAAP temeljito pridonosi neprekinutom poslovanju institucije jer omogućuje adekvatnost likvidnosti s različitih gledišta	13
Četvrto načelo: svi značajni rizici utvrđuju se i uzimaju u obzir u sklopu ILAAP-a	19
Peto načelo: interni zaštitni slojevi likvidnosti visoke su kvalitete i jasno definirani, a jasno su definirani i interni stabilni izvori financiranja	21
Šesto načelo: metodologije kvantifikacije rizika u sklopu ILAAP-a primjerene su, dosljedne i neovisno validirane	23
Sedmo načelo: redovito testiranje otpornosti na stres s ciljem postizanja adekvatnosti likvidnosti u nepovoljnim okolnostima	25
3. Pojmovnik	30
Pokrate	34

1. Uvod

1. Kao što je pokazala nedavna financijska kriza, likvidnost¹ je za kreditne institucije od temeljne važnosti jer nedovoljna likvidnost stvara neposrednu opasnost za njihovo neprekinuto poslovanje. Jedna od glavnih pouka krize² jest da kreditne institucije moraju upravljati likvidnosnim rizikom tako da su u svakom trenutku, čak i u nepovoljnim uvjetima, sposobne ispuniti svoje obveze plaćanja.
2. U skladu s tim, postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti (ILAAP) ima ključnu ulogu u upravljanju rizicima kreditnih institucija. Kada je riječ o značajnim institucijama u sklopu jedinstvenog nadzornog mehanizma (SSM), ESB očekuje da, u skladu s odredbama članka 86. direktive o kapitalnim zahtjevima IV (CRD IV)³, ILAAP bude razborit i konzervativan⁴. ESB smatra da dobar, učinkovit i cjelovit ILAAP obuhvaća jasnu procjenu rizika za likvidnost te ima pravilnu strukturu upravljanja rizicima i postupaka eskalacije rizika koji se temelje na promišljenoj i iscrpnoj strategiji na području rizika koja se prenosi u učinkovit sustav limita.
3. Po mišljenju ESB-a, dobar, učinkovit i cjelovit ILAAP temelji se na dvama stupovima: ekonomskom i normativnom gledištu. Oba gledišta trebala bi se dopunjavati i informacije iz jednog trebale bi se uzimati u obzir u drugom gledištu.
4. ILAAP je također važan izvor ulaznih podataka za postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP) u sklopu SSM-a. Ti se podatci, u skladu s EBA-inim Smjernicama o zajedničkim postupcima i metodologijama za SREP, uvrštavaju u sve procjene u sklopu SREP-a i u postupak utvrđivanja likvidnosti u sklopu drugog stupa.
5. U sklopu SREP-a uzima se u obzir činjenica da se dobrim ILAAP-om smanjuje nesigurnost institucije i njezina nadzornog tijela kada je riječ o rizicima kojima je institucija izložena ili bi mogla biti izložena te se povećava povjerenje nadzornih tijela u sposobnost institucije da i dalje posluje održavanjem odgovarajućih zaštitnih slojeva likvidnosti i stabilnog financiranja kao i učinkovitim upravljanjem rizicima. Kako bi se to postiglo, institucija mora unaprijed omogućiti utvrđivanje svih značajnih rizika, učinkovito upravljanje njima

¹ Za potrebe ovog vodiča, izraz „likvidnost“ obuhvaća likvidnost i financiranje.

² Vidi, na primjer, izvješće Bazelskog odbora za nadzor banaka *The Basel Committee's response to the financial crisis: report to the G20* iz listopada 2010.

³ Direktiva 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ (SL L 176, 27.6.2013., str. 338.)

⁴ članak 86. stavak 1. CRD-a IV: „Nadležna tijela osiguravaju da institucije imaju robusne strategije, politike, procese i sustave za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti te upravljanje tim rizikom tijekom odgovarajućeg razdoblja, uključujući unutardnevno, kako bi se osiguralo da institucije održavaju odgovarajuće razine zaštitnih slojeva likvidnosti.”

(odgovarajućom kombinacijom kvantifikacije i kontrole rizika) i njihovu pokrivenost dovoljnom razinom kvalitetnih zaštitnih slojeva likvidnosti.

1.1. Svrha

6. Vodičem ESB-a o ILAAP-u (u daljnjem tekstu: vodič) nastoji se postići transparentnost objavom ESB-ova tumačenja zahtjeva povezanih s likvidnosnim rizikom koji proizlaze iz članka 86. CRD-a IV. Svrha je vodiča detaljnijim objašnjavanjem očekivanja ESB-a povezanih s ILAAP-om pomoći institucijama da osnaže svoj ILAAP i potaknuti ih na primjenu najboljih praksi, čime se postiže dosljedniji i učinkovitiji nadzor.
7. U vodiču je na temelju odredaba CRD-a IV povezanih s likvidnosnim rizikom utvrđeno sedam načela koja će se u sklopu SREP-a, među ostalima, uzimati u obzir u procjeni ILAAP-a svake institucije. Ta će se načela razmatrati i u raspravama s pojedinačnim institucijama tijekom nadzornog dijaloga.
8. Vodičem se ne zamjenjuje i ne nadomješta nijedno primjenjivo pravo kojim se provodi članak 86. CRD-a IV. Ako vodič nije usklađen s primjenjivim pravom, prednost ima primjenjivo pravo. Vodič je zamišljen kao praktičan alat koji se redovito posuvremenjuje kako bi obuhvatio nova kretanja i iskustva. Stoga će se načela i očekivanja iznesena u njemu s vremenom razvijati. Vodič će se redovito preispitivati u skladu s kontinuiranim razvojem prakse i metodologija europskog nadzora banaka, međunarodnim i europskim regulatornim kretanjima i, na primjer, novim mjerodavnim tumačenjima relevantnih direktiva i uredbi od strane Suda Europske unije.
9. U vodiču se primjenjuje pristup utemeljen na načelima, pri čemu je naglasak na odabranim ključnim aspektima s nadzornoga gledišta. Njime se ne pružaju iscrpne upute o svim aspektima koji su važni za dobre ILAAP-e. Za provedbu ILAAP-a primjerenog konkretnim okolnostima u kojima se nalazi institucija i dalje je odgovorna sama ta institucija. ESB procjenjuje ILAAP-e za svaku pojedinačnu instituciju.
10. Institucije se potiču da, osim ovog vodiča i mjerodavnog prava Unije te nacionalnog prava, uzmu u obzir i druge publikacije koje se odnose na ILAAP, a koje je objavila EBA⁵ ili međunarodni forumi, npr. Bazelski odbor za nadzor banaka (BCBS) i Odbor za financijsku stabilnost (FSB). Osim toga, institucije bi trebale uzeti u obzir sve preporuke povezane s ILAAP-om koje su im upućene, na primjer preporuke koje su dobile u sklopu SREP-a, povezane s dobrim upravljanjem institucijom, upravljanjem rizicima i kontrolama rizika.

⁵ U vezi s tim posebno su važne EBA-ine Smjernice o internom upravljanju (EBA/GL/2017/11), EBA-ine Smjernice za testiranje otpornosti institucija na stres (EBA/GL/2018/04) i smjernice Odbora europskih nadzornih tijela za bankarstvo (CEBS) *Guidelines on the management of concentration risk under the supervisory review process (GL31)*.

1.2. Područje primjene i razmjernost

11. Ovaj vodič namijenjen je svim kreditnim institucijama koje se smatraju značajnim nadziranom subjektom u skladu s člankom 2. točkom 16. okvirne uredbe o SSM-u⁶. Područje primjene članka 86. CRD-a IV u odnosu na opseg upotrebe ILAAP-a utvrđeno je člankom 109. CRD-a IV. Budući da članak 86. CRD-a IV sadržava odredbu koja se odnosi na minimalno usklađivanje i da su različite države članice EU-a različito pristupile njegovu prenošenju u nacionalno pravo, u državama članicama sudionicama primjenjuju se raznolike prakse povezane s ILAAP-om i različiti zahtjevi za nadzor kreditnih institucija.
12. ESB je u suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima razvio načela za ILAAP. Cilj je tih načela postići visoke nadzorne standarde potičući razvoj zajedničkih metodologija u ovom važnom području nadzora.
13. ILAAP je prije svega interni postupak te su za njegovu razmjernu i vjerodostojnu provedbu i dalje odgovorne pojedinačne institucije. U skladu s člankom 86. CRD-a IV, ILAAP mora biti razmjernan vrsti, opsegu i složenosti poslova institucije.
14. Načela utvrđena u ovom vodiču samo su polazište za nadzorne dijaloge s kreditnim institucijama. Stoga ne treba smatrati da sveobuhvatno pokrivaju sve aspekte potrebne za provedbu i upotrebu dobrog, učinkovitog i cjelovitog ILAAP-a. Institucija je dužna omogućiti da ILAAP bude trajno cjelovit i razmjernan vrsti, opsegu i složenosti njezinih poslova imajući na umu da se razmjernost ne smije primjenjivati na način koji narušava učinkovitost ILAAP-a.

⁶ Uredba (EU) br. 468/2014 Europske središnje banke od 16. travnja 2014. o uspostavljanju okvira za suradnju unutar Jedinstvenog nadzornog mehanizma između Europske središnje banke i nacionalnih nadležnih tijela te s nacionalnim imenovanim tijelima (okvirna uredba o SSM-u) (ESB/2014/17) (SL L 141, 14.5.2014., str. 1.)

2. Načela

Prvo načelo: upravljačko tijelo odgovorno je za dobro upravljanje ILAAP-om

- (i) S obzirom na veliku važnost ILAAP-a za instituciju, upravljačko tijelo trebalo bi odobriti sve njegove ključne elemente. To treba uzeti u obzir pri utvrđivanju pravila internog upravljanja za upravljačko tijelo, koja se oblikuju u skladu s nacionalnim propisima, s mjerodavnim pravom Unije i smjericama EBA-e. Upravljačko tijelo, više rukovodstvo i odgovarajući odbori trebaju učinkovito raspravljati o ILAAP-u te ga preispitivati.
- (ii) Svake godine upravljačko tijelo treba procijeniti adekvatnost likvidnosti institucije na temelju rezultata ILAAP-a i svih drugih relevantnih informacija. U tu svrhu sastavlja i potpisuje jasnu, sažetu izjavu, takozvanu izjavu o adekvatnosti likvidnosti.
- (iii) Upravljačko tijelo odgovorno je za cjelokupnu provedbu ILAAP-a i od njega se očekuje da odobri okvir upravljanja ILAAP-om uz jasnu, transparentnu raspodjelu dužnosti, pri čemu se treba pridržavati načela odvojenosti funkcija. Okvir upravljanja trebao bi sadržavati jasan pristup za redovito interno preispitivanje i validaciju ILAAP-a.

Upravljačko tijelo odobrava ključne elemente ILAAP-a

15. Upravljačko tijelo treba sastaviti i potpisati izjavu o adekvatnosti likvidnosti te odobriti ključne elemente ILAAP-a, a to su na primjer:
 - okvir upravljanja
 - okvir za internu dokumentaciju
 - opseg obuhvaćenih subjekata, postupak utvrđivanja rizika te interni popis i taksonomija rizika, iz kojih proizlazi opseg značajnih rizika i pokrivenost tih rizika likvidnošću
 - metodologije kvantifikacije rizika⁷, uključujući osnovne pretpostavke i parametre za mjerenje rizika (npr. razdoblje, razine pouzdanosti⁸ i profil dospjeća) utemeljene na pouzdanim podacima i dobrim sustavima agregiranja podataka

⁷ Vodičem o ILAAP-u ne propisuje se koju metodologiju kvantifikacije rizika treba upotrijebiti. To se detaljnije objašnjava u šestom načelu u odjeljku „Odabir metodologija kvantifikacije rizika”.

⁸ kao u slučaju modeliranja depozita bez ugovorenog roka dospjeća

- pristup koji je upotrijebljen za procjenu adekvatnosti likvidnosti, uključujući okvir za testiranje otpornosti na stres i jasnu definiciju adekvatnosti likvidnosti
 - osiguranje kvalitete ILAAP-a, posebno s obzirom na glavne ulazne podatke za izjavu o adekvatnosti likvidnosti (struktura i uloga interne validacije, upotreba samoprocjene prema mjerodavnim pravilima, propisima i nadzornim očekivanjima, uspostavljene kontrole za validaciju podataka institucije, rezultati testiranja otpornosti na stres, primijenjeni modeli itd.).
16. Upravljačko tijelo obuhvaća nadzornu funkciju i upravljačku funkciju. Može ih obavljati jedno tijelo ili dva odvojena tijela. O pravilima internog upravljanja institucije ovisi koja će funkcija odobravati koje ključne elemente ILAAP-a. ESB će to tumačiti u skladu s nacionalnim propisima te s mjerodavnim pravom Unije i smjericama EBA-e⁹.

Interno preispitivanje i validacija

17. ILLAP podliježe redovitom internom preispitivanju. ESB očekuje da to redovito interno preispitivanje obuhvati i kvalitativne i kvantitativne aspekte uključujući, na primjer, upotrebu rezultata ILAAP-a, okvir za testiranje otpornosti na stres, obuhvat rizika i postupak agregiranja podataka te razmjerne postupke validacije za upotrijebljene interne metodologije kvantifikacije rizika.
18. U tu svrhu institucija treba imati uspostavljene odgovarajuće politike i postupke za interna preispitivanja. Preispitivanja, u skladu sa svojim ulogama i dužnostima¹⁰, trebaju provoditi tri linije obrane, koje se sastoje od linija poslovanja i neovisnih funkcija unutarnje kontrole (upravljanje rizicima, usklađenost i unutarnja revizija).
19. ESB očekuje da institucija uspostavi postupak kojim se omogućuje proaktivna prilagodba ILAAP-a svim bitnim promjenama koje se dogode, na primjer ulasku na nova tržišta, pružanju novih usluga, ponudi novih proizvoda ili promjenama u strukturi grupe¹¹ ili financijskog konglomerata.
20. Rezultati ILAAP-a i pretpostavke povezane s ILAAP-om podliježu odgovarajućem internom preispitivanju koje, među ostalim, obuhvaća planiranje likvidnosti, scenarije i kvantifikaciju rizika. Opseg u kojem to preispitivanje treba biti kvantitativno, a ne kvalitativno, ovisi o prirodi elementa koji se preispituje. U preispitivanju treba dobro voditi računa o ograničenjima koja proizlaze iz

⁹ Vidi uvodnu izjavu 56. i članak 3. stavak 1. točke od 7. do 9. CRD-a IV te glavu II. EBA-inih Smjernica o internom upravljanju (EBA/GL/2017/11).

¹⁰ Odgovarajuće uloge funkcija uključenih u preispitivanje opisane su u EBA-inim Smjericama o internom upravljanju (EBA/GL/2017/11).

¹¹ Za potrebe ovog vodiča, izraz „institucija” odnosi se i na grupe, konglomerate ili podgrupe, u skladu s člankom 109. CRD-a IV.

primijenjenih metodologija, pretpostavki na kojima se one temelje i ulaznih podataka upotrijebljenih za kvantifikaciju rizika.

21. Svrha je preispitivanja pomno provjeriti jesu li interni postupci, odabrane metodologije i pretpostavke doveli do pouzdanih rezultata („retroaktivno testiranje”¹²) i jesu li i dalje primjereni s obzirom na sadašnju situaciju i buduća kretanja. Rezultate preispitivanja treba podrobno ocijeniti i dokumentirati te o njima izvijestiti više rukovodstvo i upravljačko tijelo. Ako se utvrde slabosti, učinkovite daljnje aktivnosti trebale bi dovesti do brzog ispravljanja rezultata.

Izjava o adekvatnosti likvidnosti

22. U izjavi o adekvatnosti likvidnosti upravljačko tijelo procjenjuje adekvatnost likvidnosti institucije i objašnjava glavne argumente kojima podupire tu procjenu te iznosi informacije koje smatra važnima, uključujući rezultate ILAAP-a. ESB smatra da iz valjane izjave o adekvatnosti likvidnosti mora biti vidljivo da je upravljačko tijelo dobro upoznato s adekvatnošću likvidnosti subjekta, njezinim glavnim pokretačima i slabostima, glavnim ulaznim podacima i rezultatima povezanim s ILAAP-om, parametrima i postupcima na kojima se temelji ILAAP te usklađenošću ILAAP-a sa strateškim planovima subjekta.
23. Institucija treba odlučiti o tome tko je ovlašten za potpisivanje izjave u ime upravljačkog tijela s obzirom na nacionalne propise te mjerodavne bonitetne zahtjeve i smjernice¹³.

Drugo načelo: ILAAP je sastavni dio cjelokupnog upravljačkog okvira

- (i) U skladu s člankom 86. stavkom 1. CRD-a IV očekuje se da institucije imaju robusne strategije, politike, procese i sustave za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti te upravljanje tim rizikom tijekom odgovarajućeg razdoblja, uključujući unutardnevno, kako bi se institucijama omogućilo da održavaju odgovarajuće razine zaštitnih slojeva likvidnosti¹⁴.
- (ii) Osim odgovarajućeg kvantitativnog okvira za procjenu adekvatnosti likvidnosti potreban je i kvalitativan okvir kojim se omogućuje aktivno upravljanje adekvatnošću likvidnosti. To uključuje promatranje parametara adekvatnosti likvidnosti kako bi se pravodobno utvrdile i procijenile potencijalne opasnosti u različitim razdobljima, uključujući unutardnevno, donijeli praktični zaključci te

¹² Na primjer, plan financiranja trebao bi podlijegati retroaktivnom testiranju u skladu sa zahtjevima EBA-inih Smjernica o usklađenim definicijama i obrascima za planove financiranja kreditnih institucija prema Preporuci A4 (ESRB/2012/2).

¹³ U EBA-inim Smjericama o internom upravljanju (EBA/GL/2017/11) detaljnije se opisuje raspodjela zadaća i dužnosti između nadzorne i upravljačke funkcije upravljačkog tijela.

¹⁴ Za opis internih zaštitnih slojeva likvidnosti i internih stabilnih izvora financiranja vidi peto načelo.

poduzele preventivne mjere kojima se omogućuje daljnja adekvatnost i regulatornih i internih zaštitnih slojeva likvidnosti.

- (iii) Kvantitativni i kvalitativni aspekt ILAAP-a trebaju biti usklađeni jedan s drugim kao i s poslovnom strategijom institucije i njezinom sklonošću preuzimanju rizika. ILAAP bi trebao biti ugrađen u poslovne procese, procese odlučivanja i procese upravljanja rizicima institucije. Trebao bi biti dosljedan i usklađen u cijeloj grupi.
- (iv) Institucije trebaju održavati dobru i učinkovitu cjelokupnu arhitekturu ILAAP-a te dokumentaciju o međusobnom djelovanju elemenata ILAAP-a i ugradnji ILAAP-a u cjelokupni upravljački okvir institucije.
- (v) ILAAP treba podupirati strateško odlučivanje i istodobno na operativnoj razini nastojati omogućiti instituciji da kontinuirano održava adekvatnu likvidnost, čime se potiče primjeren odnos između rizika i koristi. Sve metode i postupci kojima se institucija služi kako bi upravljala svojom likvidnošću u sklopu operativnog ili strateškog procesa upravljanja likvidnošću trebaju biti odobreni, pomno provjereni i pravilno izvršeni u ILAAP i dokumentaciju povezanu s ILAAP-om.

ILAAP kao sastavni dio upravljačkog okvira institucije

- 24. Kako bi institucija procijenila potrebu za adekvatnom razinom likvidnosti za pokrivanje rizika i zadržala tu razinu¹⁵, internim postupcima i mehanizmima treba omogućiti da se kvantitativna analiza rizika, koja je sadržana u ILAAP-u, uzima u obzir u svim važnim poslovnim aktivnostima i odlukama.
- 25. To se, na primjer, može postići upotrebom ILAAP-a u postupku strateškog planiranja na razini grupe, u praćenju pokazatelja adekvatnosti likvidnosti s ciljem pravodobnog utvrđivanja i procjenjivanja potencijalnih opasnosti, u donošenju praktičnih zaključaka i poduzimanju preventivnih mjera, u određivanju raspodjele likvidnosti i održavanju kontinuirane učinkovitosti okvira za sklonost preuzimanju rizika.
- 26. Pokazatelje uspješnosti prilagođene riziku koji se temelje na ILAAP-u¹⁶ treba upotrebljavati u procesu odlučivanja i, na primjer, pri utvrđivanju varijabilnog primitka ili raspravljanju o poslovanju i rizicima na svim razinama institucije, među ostalim u odborima za upravljanje imovinom i obvezama, odborima za rizike i na sastancima upravljačkog tijela.

¹⁵ Opća očekivanja povezana s kvantitativnim dijelom ILAAP-a opisana su u trećem načelu.

¹⁶ Primjeri tih pokazatelja mogu se pronaći u EBA-inim Smjernicama o dobrim politikama primitaka na temelju članka 74. stavka 3. i članka 75. stavka 2. Direktive 2013/36/EU i objavama na temelju članka 450. Uredbe (EU) br. 575/2013 (EBA/GL/2015/22).

Cjelokupna arhitektura ILAAP-a

27. Upravljačko tijelo odgovorno je za održavanje dobre i učinkovite cjelokupne arhitekture ILAAP-a. Ono se brine za to da različiti elementi ILAAP-a budu međusobno usklađeni i da ILAAP bude sastavni dio cjelokupnog upravljačkog okvira institucije. Institucija treba imati jasnu predodžbu o tome kako su ti elementi dosljedno uklopljeni u učinkovit cjelokupan proces koji joj omogućuje da čitavo vrijeme održava adekvatnost likvidnosti.
28. U tu se svrhu očekuje da dokumentacija institucije povezana s ILAAP-om sadržava opis cjelokupne arhitekture ILAAP-a, koji na primjer uključuje pregled ključnih elemenata ILAAP-a i njihove međusobne povezanosti, objašnjenje načina na koji je ILAAP uklopljen u funkcioniranje institucije i načina na koji institucija upotrebljava njegove rezultate. U opisu arhitekture ILAAP-a treba objasniti osnovnu strukturu ILAAP-a, način upotrebe njegovih rezultata u odlučivanju te povezanost između, na primjer, poslovnih strategija i strategija upravljanja rizicima, planova financiranja, postupka utvrđivanja rizika, izjave o sklonosti preuzimanju rizika, sustava limita, metodologija kvantifikacije rizika, programa testiranja otpornosti na stres i izvještavanja rukovodstva.

Izvještavanje rukovodstva

29. ILAAP je kontinuiran postupak. Od institucije se očekuje da rezultate ILAAP-a (na primjer, kretanja značajnih rizika, ključnih pokazatelja i sl.) uvrsti u interna izvješća za različite upravljačke razine, koja se podnose u odgovarajućim vremenskim razmacima. Izvješća upravljačkom tijelu trebala bi se podnositi najmanje jednom u tromjesečju, ali – ovisno o veličini, složenosti, poslovnom modelu i vrstama rizika institucije – možda i češće kako bi se omogućile pravodobne upravljačke mjere, s obzirom na moguće brze promjene stanja likvidnosti i financiranja te neposrednog učinka koji neodgovarajuća likvidnosna pozicija može imati na neprekinuto poslovanje institucije.

ILAAP i okvir za sklonost preuzimanju rizika¹⁷

30. Okvirom za sklonost preuzimanju rizika institucije treba utvrditi međusobno djelovanje tog okvira i drugih strateških postupaka, na primjer ICAAP-a, ILAAP-a, plana oporavka i okvira naknada, u skladu s Nadzornom izjavom SSM-a o upravljanju rizicima i sklonosti preuzimanju rizika. Kvalitetno sastavljen okvir za sklonost preuzimanju rizika, prikazan u izjavi o sklonosti preuzimanju rizika, treba biti usko povezan s ILAAP-om i biti temelj dobrog upravljanja rizicima i likvidnošću.

¹⁷ Podrobnija objašnjenja i upute mogu se pronaći u ESB-ovoj nadzornoj izjavi *SSM supervisory statement on governance and risk appetite*, lipanj 2016., i u dokumentu *Principles for An Effective Risk Appetite Framework*, Odbor za financijsku stabilnost, studeni 2013.

31. U izjavi o sklonosti preuzimanju rizika institucija treba izraziti jasno i nedvosmisleno stajalište o rizicima kojima je izložena te navesti mjere koje namjerava poduzeti u vezi s tim rizicima u skladu sa svojom poslovnom strategijom. U izjavi bi prije svega trebalo opisati razloge za prihvaćanje ili izbjegavanje određenih vrsta rizika, proizvoda ili regija. Osim toga, očekuje se da će institucija proširiti praćenje likvidnosnih rizika s isključivo regulatornih parametara na druge parametre te da će odabrati diversificiran skup parametara razmjerno svojem poslovnom modelu i profilu rizičnosti.
32. Cjelokupni profil rizičnosti institucije trebao bi u konačnici biti ograničen i određen okvirom za sklonost preuzimanju rizika na razini cijele grupe te njegovom provedbom. Osim toga, okvir za sklonost preuzimanju rizika ključan je element u oblikovanju i provedbi strategije institucije. Taj okvir strukturirano povezuje preuzete rizike s adekvatnošću likvidnosti i strateškim ciljevima institucije. Od institucije se očekuje da u sklopu okvira utvrdi i uzme u obzir upravljačke zaštitne slojeve.
33. Institucija treba jasno navesti na koji način ILAAP podupire provedbu i praćenje njezine strategije i sklonosti preuzimanju rizika i kako joj to učinkovito pomaže da poštuje dogovorena ograničenja rizika navedena u izjavi o sklonosti preuzimanju rizika. Kako bi se olakšalo dobro i učinkovito upravljanje rizicima, institucija se treba služiti rezultatima ILAAP-a pri uspostavljanju učinkovitog sustava praćenja rizika i izvještavanja o njima te primjereno raščlanjenog sustava limita (uključujući učinkovite postupke eskalacije) kojim se npr. pojedinačnim rizicima, potkategorijama rizika, subjektima i poslovnim područjima dodjeljuju određeni limiti, čime se promiče izjava o sklonosti preuzimanju rizika grupe.
34. Institucija treba uvesti politiku povezanu s upotrebom izvora financiranja iz javnog sektora.¹⁸ U takvoj politici potrebno je razlikovati upotrebu tih izvora za vrijeme uobičajenog poslovanja od upotrebe u stresnim uvjetima te se ona mora izričito poštovati u izjavi o sklonosti preuzimanju rizika (vremenski okvir i iznos) i u izjavi o adekvatnosti likvidnosti. Treba pratiti stvarnu i moguću buduću upotrebu tih izvora. Očekuje se da će se to praćenje provoditi za sve značajne valute. Za kvantificiranje vremenskog okvira i iznosa moguće buduće upotrebe tih izvora treba primijeniti testiranje otpornosti na stres.

Međusobna usklađenost ILAAP-a i planova oporavka

35. Planom oporavka određuju se mjere koje institucija treba poduzeti kako bi ponovo uspostavila financijski položaj koji je zauzimala prije znatnog pogoršanja. Budući da je nedovoljna likvidnost jedna od glavnih opasnosti za

¹⁸ U EBA-inim Smjernicama o usklađenim definicijama i obrascima za planove financiranja kreditnih institucija prema Preporuci A4 (ESRB/2012/2) (EBA/GL/2014/04) izvori financiranja iz javnog sektora definirani su kao "izvori financiranja koje je izravno ili neizravno osigurao javni sektor. To uključuje srednjoročne i dugoročne programe financiranja u okviru repo ugovora, programe financiranja kreditnog jamstva i programe kreditnog jamstva za pružanje potpore realnom gospodarstvu." (To obuhvaća npr. ESB-ove operacije dugoročnijeg refinanciranja.)

neprekinuto i održivo poslovanje, ILAAP i plan oporavka trebaju biti sastavni dijelovi istog kontinuiteta upravljanja rizicima. Dok se ILAAP-om nastoji održati neprekinuto poslovanje institucije (u sklopu njezine strategije i planiranog poslovnog modela), planovi oporavka sadržavaju mjere, uključujući izvanredne, za ponovno uspostavljanje financijskog položaja institucije nakon znatnog pogoršanja.

36. U skladu s tim od institucija se očekuje da se pobrinu za dosljednost i usklađenost između ILAAP-a s jedne strane te planova oporavka i mehanizama povezanih s oporavkom (npr. pragovi za znakove ranog upozorenja i pokazatelje plana oporavka, postupci eskalacije i potencijalne upravljačke mjere¹⁹) s druge strane. Osim toga, potencijalne upravljačke mjere na temelju ILAAP-a koje bi mogle imati znatan učinak trebaju bez odgađanja biti obuhvaćene planom oporavka, i obratno, kako bi postupci i informacije u povezanim dokumentima bili usklađeni i posuvremenjeni.

Dosljednost i usklađenost u cijeloj grupi

37. ILAAP-om bi se trebala postići adekvatnost likvidnosti na odgovarajućim razinama konsolidacije i za uključene subjekte u grupi, kao što je propisano člankom 109. CRD-a IV. Kako bi se u svim subjektima učinkovito procijenila i održala adekvatnost likvidnosti, strategije, procesi upravljanja rizicima i odlučivanja te metodologije i pretpostavke primijenjene u kvantifikaciji likvidnosti i financiranja moraju biti usklađeni u svim tim subjektima.
38. Ako se nacionalne odredbe ili upute o ILAAP-u razlikuju za određene subjekte ili podgrupe, za njihovu provedbu na tim razinama grupe ili podgrupe možda će do određene mjere trebati primijeniti različite pristupe. Institucije se, međutim, trebaju pobrinuti za to da to ne ometa učinkovitost i usklađenost ILAAP-a na svakoj relevantnoj razini, s osobitim naglaskom na razini grupe.
39. U slučaju prekograničnih operacija u kojima u različitim državama postoje različiti zahtjevi za likvidnost (upravljanje rizicima), u ILAAP-u na najvišoj razini konsolidacije treba pojasniti koje su lokalne razlike u regulativi važne. U pravilu se očekuje da će takve razlike u regulativi utjecati samo na pojedinosti u provedbi, kao što su parametri testiranja otpornosti na stres, potvrđivanje i izvještavanje itd., te da neće ugroziti dosljednost općeg pristupa ILAAP-u. Od institucije se također očekuje da konzervativno i razborito procijeni prepreke za prenosivost likvidnosti unutar grupe te ih uzme u obzir u ILAAP-u.

¹⁹ Međutim, ako postoje razlike u načelima na kojima se temelje ILAAP i planiranje oporavka, predviđene upravljačke mjere mogu se razlikovati.

Primjer 2.1.: mjerenje uspješnosti prilagođeno riziku

Banka za sve važne poslovne aktivnosti (bilančne i izvanbilančne) uključuje troškove likvidnosti, koristi i rizike u određivanje internih cijena i transfernih cijena izvora financiranja, mjerenje uspješnosti i postupke odobravanja novih proizvoda, čime usklađuje poticaje za preuzimanje rizika u pojedinačnim linijama poslovanja s izloženostima likvidnosnom riziku koje stvaraju te aktivnosti za instituciju u cjelini.

Taj proces podupire provedba dobrog upravljačkog okvira i arhitekture ILAAP-a, kao što je opisano u prvom načelu.

Primjer 2.2.: međusobna usklađenost ILAAP-a i plana oporavka

Kako bi omogućile cjelokupnu usklađenost mehanizama povezanih s oporavkom i ILAAP-a, institucije trebaju u sklopu ILAAP-a i planova oporavka postupati usklađeno u odnosu na ukupne moguće učinke na likvidnost i odgovarajuće upravljačke mjere. To konkretnije znači da se, na primjer, pokazatelji likvidnosti koji su u planu oporavka upotrijebljeni za utvrđivanje znatnih stvarnih i vjerojatnih budućih pogoršanja količine i kvalitete likvidnosti trebaju dosljedno uzimati u obzir u ILAAP-u. Osim toga, u uobičajenim okolnostima razinom likvidnosti treba upravljati s pomoću ILAAP-a, tako da ona ostane uz dovoljno rezerve iznad praga za pokazatelje likvidnosti²⁰ u planu oporavka.

Upravljačke mjere u ILAAP-u i planu oporavka također trebaju biti usklađene: ako institucija predviđa slične mjere u sklopu plana oporavka i u sklopu ILAAP-a, moglo bi doći do precjenjivanja učinkovitosti mogućnosti oporavka u izračunu ukupne mogućnosti oporavka ako su neke od tih mjera već poduzete u sklopu ILAAP-a. Stoga, kako bi se izbjegla preklapanja između mogućnosti oporavka i upravljačkih mjera u sklopu ILAAP-a, koja bi mogla dovesti do „dvostrukog obračuna”, važne upravljačke mjere koje se poduzmu u sklopu ILAAP-a treba odmah uzeti u obzir u ponovnoj procjeni izvedivosti i učinkovitosti mogućnosti oporavka koje su predviđene u planu oporavka.²¹

Na primjer, na sposobnost institucije da pribavi izvore financiranja u situaciji u kojoj je potreban oporavak može nepovoljno utjecati činjenica da je ta institucija već pribavila izvore financiranja u sklopu ILAAP-a u situaciji koja nije obuhvaćena planom oporavka. To bi moglo utjecati na vrstu i obujam dodatnog financiranja koje se može pribaviti te na uvjete izdavanja.

Povratno testiranje otpornosti na stres još je jedna poveznica između ILAAP-a i planova oporavka. Institucije bi trebale upotrebljavati taj instrument u sklopu ILAAP-a kako bi procijenile u kojim bi scenarijima mogle doći u situaciju u kojoj je ugrožena njihova sposobnost provođenja planiranog poslovnog modela te time i postizanja ciljeva na temelju ILAAP-a. Što se tiče planiranja oporavka, povratna testiranja

²⁰ Više pojedinosti može se pronaći u EBA-inim Smjernicama o minimalnom popisu kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja plana oporavka (EBA/GL/2015/02).

²¹ Za više pojedinosti vidi i ESB-ovo izvješće o planovima oporavka iz srpnja 2018.

otpornosti na stres „treba uzeti u obzir kao polazište za razvoj samo onih scenarija koji dovode do skorašnjeg neispunjavanja obveza odnosno prema kojima bi poslovni model institucije ili grupe postao neodrživ ako se mjere oporavka ne bi uspješno provele”.²² Osim toga, scenariji i u ILAAP-u i u planovima oporavka trebaju se temeljiti na događajima koji su osobito relevantni za institucije i tiču se njihovih ključnih slabosti.

Treće načelo: ILAAP temeljito pridonosi neprekinutom poslovanju institucije jer omogućuje adekvatnost likvidnosti s različitih gledišta

- (i) ILAAP ima ključnu ulogu u održavanju neprekinutog poslovanja institucije stvaranjem adekvatne pozicije likvidnosti i financiranja. Kako bi pridonijela svojem neprekinutom poslovanju, institucija treba provoditi razmjerni ILAAP koji je razborit, konzervativan i objedinjuje dva gledišta koja se dopunjuju.
- (ii) Od institucije se očekuje da primijeni ekonomsko gledište na temelju kojeg treba utvrditi i kvantificirati sve značajne rizike koji bi mogli negativno utjecati na njezinu internu likvidnosnu poziciju.
- (iii) Primjenom ekonomskoga gledišta institucija bi trebala omogućiti odgovarajuću pokrivenost svih rizika internom likvidnošću, sukladno njezinu konceptu adekvatnosti interne likvidnosti. To uključuje ocjenu vjerodostojnog osnovnog scenarija i odgovarajućih nepovoljnih scenarija specifičnih za instituciju koji su obuhvaćeni višegodišnjim planiranjem likvidnosti i financiranja i usklađeni s cjelokupnim ciljevima institucije povezanima s planiranjem.
- (iv) Od institucije se očekuje da primijeni normativno gledište, što znači procjenu svoje sposobnosti da ispunjava sve regulatorne i nadzorne zahtjeve i obveze povezane s likvidnošću te da kontinuirano, u srednjoročnom razdoblju, svladava ostala vanjska financijska ograničenja.
- (v) Institucija treba imati formalan plan postupanja u kriznim situacijama u pogledu likvidnosti u kojem su jasno određene mjere za rješavanje poteškoća s likvidnošću u stresnim uvjetima. U tom planu trebali bi se izložiti rizici utvrđeni ILAAP-om institucije i uspostaviti povezanost s njezinim planom oporavka.

Cilj: pridonositi neprekinutom poslovanju institucije

- 40. Cilj je ILAAP-a pridonositi neprekinutom poslovanju institucije s gledišta likvidnosti pribavljanjem dovoljno likvidnosti, tako da institucija može ispunjavati svoje obveze po dospijeću, pokrivati rizike te provoditi održivu strategiju čak i u dužem razdoblju nepovoljnih kretanja. Institucija treba izraziti taj cilj povezan s

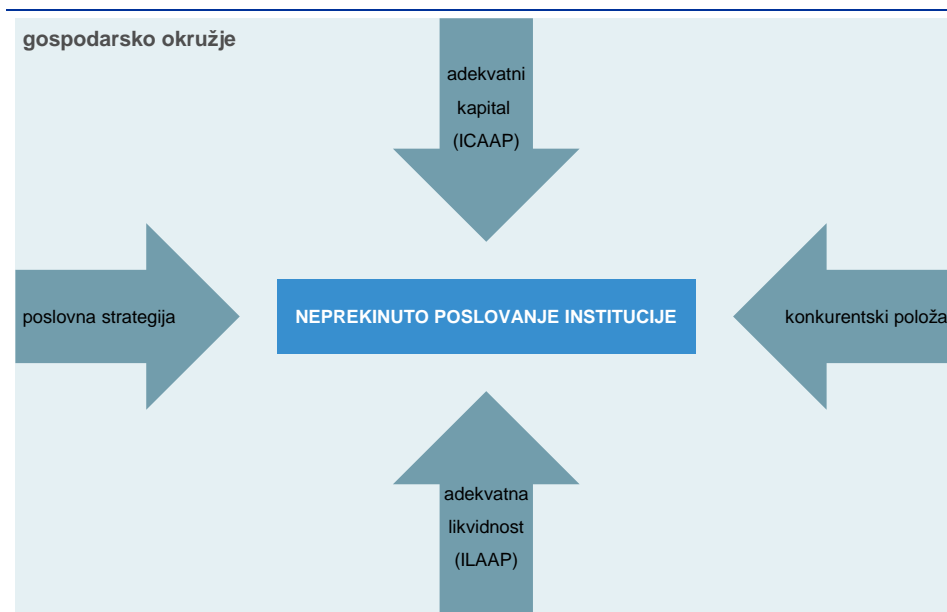
²² Vidi točku 11. EBA-inih Smjernica o nizu scenarija koji se trebaju primijeniti u planovima oporavka (EBA/GL/2014/06).

neprekinutim poslovanjem u svojem okviru za sklonost preuzimanju rizika (kao što je navedeno u drugom načelu) i upotrijebiti okvir ILAAP-a za ponovnu procjenu sklonosti preuzimanju rizika i pragova tolerancije s obzirom na cjelokupna ograničenja likvidnosti, uzimajući u obzir svoj profil rizičnosti i slabosti.

41. U sklopu tih ograničenja likvidnosti od institucije se očekuje da procijeni i odredi²³ upravljačke zaštitne slojeve iznad regulatornih i nadzornih minimalnih vrijednosti²⁴ i potreba za internom likvidnošću koji joj omogućuju održivu provedbu strategije. Pri određivanju dostatnih upravljačkih zaštitnih slojeva za srednjoročno razdoblje institucija treba, među ostalim, uzeti u obzir očekivanja tržišta, ulagača i drugih ugovornih strana te oslanjanje poslovnog modela na sposobnost isplate bonusa, dividendi i plaćanja po instrumentima dodatnog osnovnog kapitala. Osim što trebaju uzeti u obzir ta vanjska ograničenja, upravljački zaštitni slojevi trebaju, na primjer, ublažiti nesigurnosti povezane s projekcijama koeficijenata likvidnosti i možebitnim fluktuacijama tih koeficijenata koje iz njih proizlaze, uzeti u obzir sklonost institucije preuzimanju rizika i omogućiti joj određenu fleksibilnost u donošenju poslovnih odluka.

Slika 1.

ILAAP pridonosi neprekinutom poslovanju institucije

Slike i dimenzije služe samo za ilustraciju.

²³ U ovom vodiču upravljački zaštitni slojevi ne odnose se na raspoloživu likvidnost („manevarski prostor“). Oni umjesto toga odražavaju stajalište institucije o likvidnosti koja joj je potrebna za održivu provedbu poslovnog modela.

²⁴ Pojmom upravljačkog zaštitnog sloja zapravo se ne postavljaju novi minimalni likvidnosni zahtjevi koji prekoračuju postojeće zakonske minimalne vrijednosti. Premda se općenito očekuje da upravljački zaštitni slojevi budu veći od nule, u teoriji bi institucija mogla tvrditi da bi joj, ovisno o promatranom scenariju, i upravljački zaštitni sloj jednak nuli omogućio održivu provedbu poslovnog modela.

Ekonomsko gledište

42. Od institucije se očekuje da upravlja svojom adekvatnošću likvidnosti s ekonomskoga gledišta tako što će omogućiti odgovarajuću pokrivenost rizika i očekivanih odljeva internom likvidnošću uzimajući u obzir očekivanja navedena u petom načelu. Kako bi se postigla ekonomska adekvatnost likvidnosti, interna likvidnost institucije mora biti dostatna za kontinuirano pokrivanje rizika i očekivanih odljeva te podupiranje strategije institucije. Primjenom toga gledišta procjena institucije treba obuhvatiti cijeli spektar rizika koji bi mogli znatno utjecati na njezinu likvidnosnu poziciju uzimajući u obzir novčane tokove i primjenjivu likvidnosnu vrijednost likvidne imovine. Od institucije se očekuje da na odgovarajući način upravlja ekonomskim rizicima i da ih procjenjuje u sklopu svojeg programa testiranja otpornosti na stres i praćenja adekvatnosti likvidnosti.
43. Od institucije se očekuje da upotrebljava vlastite postupke i metodologije za utvrđivanje, kvantificiranje i pribavljanje interne likvidnosti za očekivane i neočekivane odljeve koje bi mogla imati, vodeći se načelom razmjernosti. Institucija treba provesti kvantifikaciju trenutačnih rizika u situaciji koja postoji na referentni datum. Ona se dopunjuje prospektivnom procjenom adekvatnosti likvidnosti za srednjoročno razdoblje kojom se uzimaju u obzir buduća kretanja, kao što su promjene u vanjskom okružju. Očekuje se da će institucija za poziciju financiranja obuhvatiti barem trogodišnje razdoblje, a za likvidnosnu poziciju odgovarajuće vremensko razdoblje.
44. U tu svrhu, osim procjene raspoložive likvidnosti u odnosu na potrebe za likvidnošću u dnevnim operacijama i planiranje financiranja prema osnovnom scenariju, institucija treba razmotriti i nepovoljne scenarije.²⁵ Upotrijebljene pretpostavke po potrebi trebaju biti usklađene s planom oporavka.
45. Od institucije se očekuje da se služi rezultatima i parametrima procjene ekonomske adekvatnosti likvidnosti u strateškom i operativnom upravljanju, u preispitivanju svoje sklonosti preuzimanju rizika u odnosima s klijentima (zaustavljanje novih poslova, provedba plaćanja na ugovorni datum, bez refinanciranja itd.) i tržištima (prisilna prodaja i druge mjere koje, kada se provode, utječu na tržišnu percepciju) te u preispitivanju svojih poslovnih strategija. Osim što treba razborito definirati interne zaštitne slojeve likvidnosti²⁶ i kvantificirati rizik, institucija treba predstaviti koncept ekonomske adekvatnosti likvidnosti koji će joj omogućiti da i dalje bude ekonomski održiva te provodi svoju strategiju. To uključuje upravljačke procese koji joj omogućuju da pravodobno utvrdi potrebu za djelovanjem kako bi prevladala pojavu manjka interne likvidnosti i poduzme učinkovite mjere (npr. povećanje zaštitnih slojeva likvidnosti, promjena profila novčanog toka).

²⁵ Ozbiljnost nepovoljnih scenarija detaljnije se opisuje u sedmom načelu.

²⁶ Očekivanja povezana s internim zaštitnim slojevima likvidnosti opisuju se u petom načelu.

Normativno gledište

46. Normativno gledište višegodišnja je procjena sposobnosti institucije da ispunjava sve kvantitativne regulatorne i nadzorne zahtjeve i obveze povezane s likvidnošću te da kontinuirano svladava vanjska financijska ograničenja.
47. U sklopu normativnoga gledišta treba uzeti u obzir sve aspekte koji u razdoblju planiranja mogu utjecati na relevantne regulatorne koeficijente uključujući priljeve, odljeve i zaštitne slojeve likvidnosti. Stoga, premda se rezultati normativnoga gledišta izražavaju u regulatornim parametrima, ono nije ograničeno na pretpostavke na kojima se temelji izračun koeficijenata u sklopu prvog stupa. Umjesto toga, pri procjeni svoje adekvatnosti likvidnosti u skladu s normativnim gledištem, institucija treba uzeti u obzir pretpostavke kojima se koristi prema ekonomskom gledištu kada izračunava koeficijent u sklopu prvog stupa²⁷, kao što je objašnjeno u primjeru 3.1.
48. Od institucije se očekuje da održava pouzdan, posuvremenjen plan likvidnosti i financiranja koji je usklađen s njezinim strategijama, sklonošću preuzimanju rizika i izvorima likvidnosti. Plan likvidnosti i financiranja treba sadržavati osnovni i nepovoljni scenarij te obuhvaćati buduće razdoblje od najmanje tri sljedeće godine²⁸ za poziciju financiranja²⁹ i odgovarajuće vremensko razdoblje za likvidnosnu poziciju. U pripremi tih projekcija od institucije se očekuje da uzme u obzir ekonomsku situaciju koja je uključena u ekonomsko gledište. Institucija bi također trebala uzeti u obzir učinak budućih promjena u pravnom, regulatornom i računovodstvenom okviru³⁰ te donijeti utemeljenu i obrazloženu odluku o tome kako uvrstiti te promjene u planiranje likvidnosti i financiranja.
49. Da bi institucija mogla procijeniti očekivano kretanje ključnih normativnih i ekonomskih parametara u nepovoljnim okolnostima koji su izraženi u kontinuiranim poslovnim očekivanjima, ona mora procijeniti razinu tih parametara u nepovoljnim uvjetima u odnosu na interne pragove koji su definirani u izvaji o sklonosti preuzimanju rizika. To ne znači da se institucija treba uskladiti s koeficijentom likvidnosne pokrivenosti u ozbiljnim stresnim uvjetima, već da bi trebala predstaviti koncept koji joj omogućuje da ostane ekonomski održiva i provodi svoju strategiju, na primjer, poduzimanjem konkretnih mjera (promjena likvidnosnog profila) koje proizlaze iz projekcija koje je izradila. To također podrazumijeva da bi institucija trebala pratiti moguće smanjenje koeficijenta likvidnosne pokrivenosti u takvim uvjetima te to povezati

²⁷ Ista logika primjenjuje se pri izračunu koeficijenata koje je odredilo nadležno tijelo u skladu s odlukama na temelju SREP-a (npr. minimalno razdoblje opstanka).

²⁸ Institucija je dužna odabrati odgovarajuće razdoblje planiranja; detaljan plan likvidnosti treba obuhvatiti razdoblje od najmanje tri godine. Institucije u strateškom planiranju trebaju uzeti u obzir i kretanja u daljoj budućnosti, a ne samo u tom minimalnom razdoblju, uz poštovanje načela razmjernosti, ako će ta kretanja imati znatan učinak.

²⁹ Planovi likvidnosti i financiranja mogu se objediniti u jednom dokumentu.

³⁰ Ovisno o vjerojatnosti i mogućem učinku određenih promjena, institucija može primijeniti drukčiji pristup. Neke se promjene, na primjer, mogu činiti malo vjerojatne, ali bi imale toliko velik učinak na instituciju da ona treba pripremiti mjere za nepredviđene okolnosti. Druge, vjerojatnije regulatorne promjene treba, međutim, obuhvatiti u samom planu likvidnosti i financiranja. Primjer je provedba omjera neto stabilnih izvora financiranja.

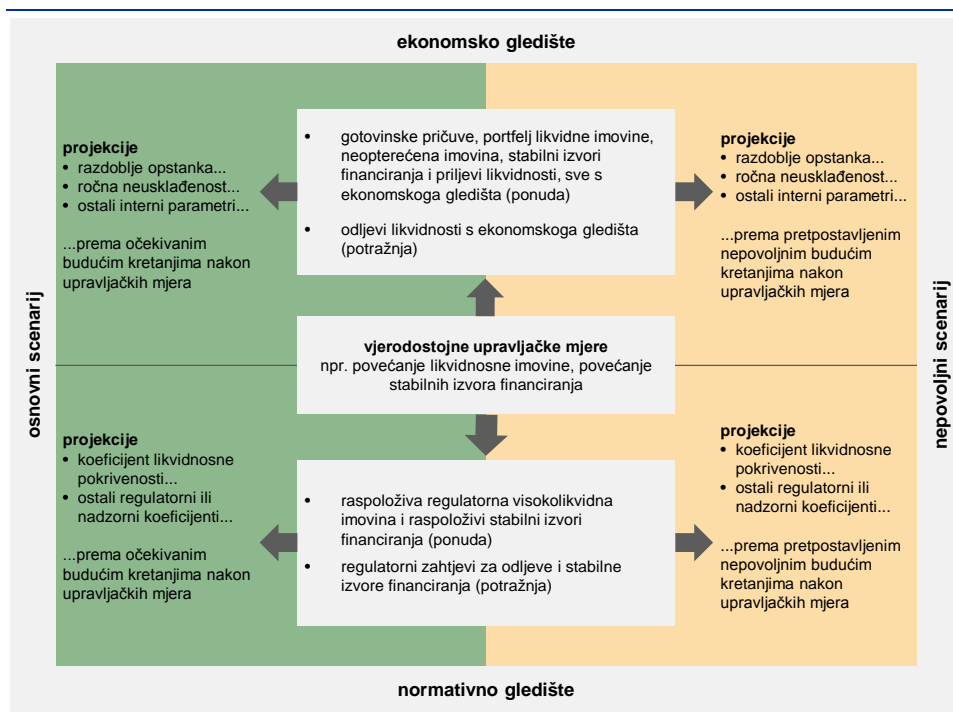
sa svojom sklonošću preuzimanju rizika, planom postupanja u kriznim situacijama u pogledu likvidnosti i planom oporavka.

Međusobno djelovanje ekonomskoga i normativnoga gledišta

50. Na Slici 2. daje se prikaz aspekata, mjera i rezultata koje treba uzeti u obzir s ekonomskoga i normativnoga gledišta u procjeni pozicije likvidnosti i financiranja. Iako izračuni projekcija prema normativnom gledištu automatski slijede odredbe u sklopu prvog stupa, od institucije se očekuje da oblikuje interno stajalište o primijenjenim scenarijima i o učincima tih scenarija na vrijednosti iz projekcija u sklopu prvog i drugog stupa. Prema ekonomskom gledištu, također treba odabrati primjerene scenarije i odrediti njihov učinak na odgovarajuće projekcije. Osim toga, u skladu s ekonomskim gledištem, očekuje se da će se odrediti i odgovarajuće pretpostavke i mjere za sve metodologije izračuna ponude, potražnje i viška likvidnosti. Razlike u upotrijebljenim metodologijama, mjerama i pretpostavkama mogu dovesti do vrlo različitih rezultata procjena između dvaju gledišta, čak i kada se primjenjuje isti scenarij.
51. Isto vrijedi i za upravljačke mjere koje se uzimaju u obzir u planiranju likvidnosti i financiranja s obaju gledišta. Štoviše, takve razlike mogu se pojaviti čak i unutar istoga gledišta, ovisno o scenariju koji se procjenjuje. Slika 2. pokazuje da iste upravljačke mjere mogu imati bitno različite učinke, ovisno o gledištu i scenariju koji se razmatraju. Od institucije se očekuje da to uzme u obzir u svojem planiranju likvidnosti i financiranja te da omogući međusobnu usklađenost pretpostavki u sklopu upravljačkih mjera s različitim gledišta.

Slika 2.

Različiti učinci vjerodostojnih upravljačkih mjera, ovisno o gledištu i scenariju koji se razmatra – ilustrativni primjer

Slike i dimenzije služe samo za ilustraciju.

52. Ako institucija u planu likvidnosti i financiranja predvidi upravljačke mjere, od nje se očekuje da procijeni izvedivost i očekivani učinak tih mjera u odgovarajućim scenarijima te da bude transparentna u odnosu na kvantitativni učinak svake mjere na vrijednosti iz projekcija.
53. I ekonomsko i normativno gledište trebaju si međusobno služiti kao izvor informacija i biti uključena u sve važne poslovne aktivnosti i odluke, kao što je opisano u drugom načelu.
54. Osim mjerenja svoje trenutačne sposobnosti za ispunjavanje obveza povezanih s likvidnošću, institucija treba imati jasan i sažet plan o načinu djelovanja kada se pojave (neočekivane) poteškoće u ispunjavanju obveza po dospelju. Stoga se očekuje da ILAAP sadržava iscrpne informacije o mogućim likvidnosnim mjerama za nepredviđene okolnosti (u obliku plana postupanja u kriznim situacijama u pogledu likvidnosti), uključujući procjenu potencijalne likvidnosti u kriznim situacijama koja se može kreirati tijekom razdoblja stresa, vremena potrebnog za provedbu mjera, potencijalnih negativnih učinaka (na račun dobiti i gubitka, reputaciju, održivost poslovnih modela itd.) te vjerojatnost dovršetka mjera u stresnim uvjetima. Te likvidnosne mjere za nepredviđene okolnosti trebaju biti u skladu s rizicima koji su utvrđeni i kvantificirani u ILAAP-u. Očekuje se da institucija (u svojoj arhitekturi ILAAP-a) jasno opiše odnos između plana postupanja u kriznim situacijama u pogledu likvidnosti i dijela plana oporavka koji se odnosi na likvidnost te da pojasni kako je oboje povezano s rizicima

utvrđenima u redovnim uvjetima, što je prethodno opisano, i u stresnim okolnostima.

Primjer 3.1.: ekonomsko gledište kao izvor informacija za normativno gledište

Prema ekonomskom gledištu, institucija procjenjuje odljeve po različitim vrstama proizvoda koje upotrebljava u svojim internim pristupima.

Na primjer, prema ekonomskom gledištu institucija ima cjelovit pristup utvrđivanju depozita stanovništva s većom stopom odljeva („manje stabilni depoziti stanovništva”) i izračunu odgovarajućih stopa odljeva³¹.

Ti se rezultati upotrebljavaju u procjenama zaštitnih slojeva likvidnosti prema ekonomskom gledištu. Osim toga, ta se informacija primjenjuje za kvantificiranje 30-dnevne stope odljeva prema normativnom gledištu. Institucija se pritom koristi svim raspoloživim informacijama iz ekonomskoga gledišta kada izračunava koeficijent likvidnosne pokrivenosti.

Četvrto načelo: svi značajni rizici utvrđuju se i uzimaju u obzir u sklopu ILAAP-a

- (i) Institucija je odgovorna za provedbu redovitog procesa utvrđivanja svih značajnih rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena, a koji se uzimaju u obzir u sklopu ekonomskoga i normativnoga gledišta. Svi rizici za koje se utvrdi da su značajni trebaju se uzimati u obzir u svim dijelovima ILAAP-a u skladu s taksonomijom rizika koja je definirana interno u instituciji.
- (ii) Primjenjujući cjelovit pristup koji obuhvaća sve relevantne pravne osobe, linije poslovanja i izloženosti, institucija treba najmanje jednom godišnje utvrditi značajne rizike primjenom interne definicije značajnosti. Rezultat tog postupka utvrđivanja rizika treba biti cjelovit interni popis rizika.
- (iii) Kada je riječ o financijskim i nefinancijskim udjelima, društvima kćerima i drugim povezanim subjektima, od institucije se očekuje da utvrdi značajne odnosne rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena i da ih uzme u obzir u ILAAP-u.
- (iv) Od institucije se očekuje da za sve utvrđene značajne rizike pokrije rizik dostatnom likvidnošću ili da dokumentima potkrijepi razloge zbog kojih je odlučila ne držati likvidnost.

³¹ u skladu s člankom 25. stavcima 2. i 3. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 2015/61 od 10. listopada 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu zahtjeva za likvidnosnu pokrivenost kreditnih institucija (SL L 11, 17.1.2015., str. 1.)

Utvrđivanje rizika

55. Institucija treba provoditi redovit postupak utvrđivanja svih značajnih rizika i uvrstiti ih u cjelovit interni popis rizika. Treba voditi računa o tome da je popis rizika uvijek posuđen, pri čemu upotrebljava internu definiciju značajnosti. Osim redovitog posuđenjavanja (najmanje jednom godišnje), institucija treba prilagođavati popis kad god on više ne obuhvaća značajne rizike, npr. zbog uvođenja novog proizvoda ili proširenja određenih poslovnih aktivnosti.
56. Utvrđivanje rizika treba biti cjelovito i uzimati u obzir i normativno i ekonomsko gledište. U prospektivnim procjenama adekvatnosti likvidnosti institucija treba razmotriti ne samo sadašnje rizike nego i sve rizike i sve koncentracije unutar tih rizika i između rizika³² koji mogu nastati u provedbi strategija ili zbog odgovarajućih promjena u poslovnom okružju.
57. U utvrđivanju rizika treba primijeniti „bruto pristup“, što znači ne uzimati u obzir posebne tehnike namijenjene ublažavanju odnosnih rizika. Potom institucija treba procijeniti učinkovitost tih mjera za ublažavanje rizika.³³
58. U skladu s EBA-inim Smjernicama o ograničenju izloženosti prema subjektima bankarstva u sjeni (EBA/GL/2015/20), od institucije se očekuje da u sklopu utvrđivanja rizika utvrdi svoju izloženost bankama u sjeni, sve potencijalne rizike povezane s tom izloženošću i potencijalni učinak tih rizika.
59. Upravljačko tijelo odlučuje o tome koje vrste rizika treba smatrati značajnima i koje značajne rizike treba pokriti likvidnošću. To obuhvaća obrazloženje zašto se određeni rizik kojem je institucija izložena ne smatra značajnim.

Popis rizika

60. Kada institucija utvrđuje interni popis rizika, odgovorna je za definiranje vlastite interne taksonomije rizika. Pritom ne bi trebala samo preuzeti regulatornu taksonomiju rizika.
61. Od institucije se očekuje da u popisu rizika uzme u obzir odnosne rizike, ako su značajni, koji proizlaze iz njezinih financijskih i nefinancijskih udjela, društava kćeri i drugih povezanih subjekata (npr. rizik unutar grupe, reputacijski i operativni rizik, rizici koji proizlaze iz mandatnih pisama i dr.).
62. Od institucije se očekuje da razmjerno sagleda ne samo rizike udjela nego i šire od njih te da utvrdi, razumije i kvantificira značajne odnosne rizike i uzme ih u obzir u internoj taksonomiji rizika bez obzira na to jesu li subjekti o kojima je

³² To se odnosi na koncentraciju rizika unutar određenog rizika i između različitih rizika.

³³ „Bruto pristup“ koji je objašnjen ovdje odnosi se na utvrđivanje rizika. Od institucija se ne očekuje da zanemare mjere ublažavanja rizika kada određuju koliko likvidnosti trebaju za pokriće rizika.

riječ uključeni u bonitetni opseg ili nisu. Dubina analize odnosnih rizika treba biti primjerena poslovnim aktivnostima i pristupu upravljanju rizicima.

63. Očekuje se da institucija pregleda sve relevantne proizvode, klijente, ugovore (okidače) sa stajališta dospijeća i s bihevioralnog stajališta u različitim vremenskim razdobljima, uključujući unutardnevno. Ti rizici mogu, na primjer, proizlaziti iz povećanih odljeva, smanjenih priljeva ili smanjene likvidnosne vrijednosti likvidne imovine. Pritom treba uzeti u obzir bilančne i izvanbilančne stavke, uključujući učinke na likvidnost u kriznim situacijama koje imaju pozivi na dostavljanje kolaterala, maržni pozivi zbog tržišnih kretanja ili smanjenja vlastite kreditne sposobnosti (uključujući dobrovoljne otkupe vlastitih dužničkih instrumenata kako bi se u budućnosti omogućio pristup tržištu).
64. Jedan primjer inovativni su instrumenti financiranja s opcijama kupnje kojima se mijenja dospjeće financiranja (to nije ograničeno samo na depozite koji se automatski obnavljaju i repo ugovore), koje treba utvrditi i uključiti u izvore mogućeg likvidnosnog rizika u kriznim situacijama. Drugi su primjer razmjene kolaterala koje mogu utjecati na veličinu i sastav rezervi likvidne imovine. Institucija treba jasno utvrditi sve moguće rizike koji proizlaze iz takvih transakcija i uključiti ih među pokazatelje rizika.
65. U slučaju prekograničnih aktivnosti očekuje se da se u sklopu ILAAP-a procijene prepreke za prijenos likvidnosti među pravnim osobama, državama i valutama te da se kvantificira učinak takvih prepreka na raspoloživost likvidnosti u cijeloj grupi.
66. ILAAP-om treba omogućiti pouzdan postupak utvrđivanja i praćenja valuta koje se smatraju značajnima za likvidnosni rizik i/ili rizik financiranja. Od institucije se očekuje da jasno utvrdi sve značajne rizike, među ostalim one koje proizlaze iz prekograničnih aktivnosti, zbog kojih se likvidnosni rizik ili rizik financiranja (djelomično) preuzimaju u valuti koja nije valuta odgovarajućih zaštitnih slojeva likvidne imovine. Te rizike treba u ILAAP-u kvantificirati za svaku valutu koja se smatra značajnom u uobičajenim uvjetima (bilančno stanje i valutne razlike) i u stresnim uvjetima (likvidnosna vrijednost likvidne imovine u stranoj valuti u odnosu na neto odljeve u stranoj valuti u razdoblju stresa).

Peto načelo: interni zaštitni slojevi likvidnosti visoke su kvalitete i jasno definirani, a jasno su definirani i interni stabilni izvori financiranja

- (i) Očekuje se da institucija u sklopu ekonomskoga gledišta definira, procijeni i održava interne zaštitne slojeve likvidnosti i stabilne izvore financiranja.

Definicija internih zaštitnih slojeva likvidnosti treba biti usklađena s konceptom ekonomske adekvatnosti likvidnosti i internim kvantifikacijama rizika institucije³⁴.

- (ii) Interni zaštitni slojevi likvidnosti trebaju biti dobre kvalitete te određeni razborito i konzervativno. Institucija treba, pod pretpostavkom neprekinutog poslovanja, jasno pokazati kako joj je interna likvidnost na raspolaganju za pokriće rizika, čime omogućuje neprekinuto poslovanje.
- (iii) Očekuje se da izvori financiranja budu stabilni kako bi se omogućilo daljnje obavljanje poslovnih aktivnosti i u dugoročnijem razdoblju.

Definicija internih zaštitnih slojeva likvidnosti

67. Institucija treba definirati koja se imovina i budući priljevi mogu smatrati raspoloživom likvidnošću za potrebe procjene svoje adekvatnosti likvidnosti, uzimajući u obzir razborit i konzervativan pristup. Interna definicija treba se temeljiti na vjerojatnosti da će se izvori likvidnosti iskoristiti za pribavljanje likvidnosti u uobičajenim i stresnim uvjetima. Institucija treba oblikovati eksplicitno interno stajalište o željenom sastavu zaštitnih slojeva likvidne imovine koji se upotrebljavaju za pokrivanje likvidnosnih rizika. Od institucije se posebno očekuje da razlikuje imovinu za koju je vrlo vjerojatno da će ostati likvidna u stresnom razdoblju od imovine koju se može upotrijebiti samo za pribavljanje likvidnosti od središnjih banaka. Za obje komponente treba utvrditi interne limite i jasno povezati ciljanu veličinu zaštitnih slojeva likvidne imovine s likvidnosnim rizicima koji bi se mogli ostvariti u različitim vremenskim okvirima, uzimajući u obzir vremenski okvir od barem godinu dana.

Definicija internih stabilnih izvora financiranja

68. Za potrebe procjene održivosti svojeg financiranja institucija treba definirati koji se izvori financiranja mogu smatrati stabilnima, uzimajući u obzir razborit i konzervativan pristup. Pritom mora oblikovati eksplicitno interno stajalište o stabilnosti depozita i (bihevioralnom) profilu novčanog toka, uzimajući u obzir bihevioralne pretpostavke. Od institucije se očekuje da procijeni stabilnost profila financiranja, uzimajući u obzir raznolikost (ili koncentraciju) pružatelja financiranja, tržišta i proizvoda kao i da procijeni svoj pristup tržištu u smislu opsega i cijena. Pri provedbi plana financiranja uzima se u obzir tekuća opterećenost imovine i njezine očekivane promjene.

³⁴ Odbor europskih nadzornih tijela za bankarstvo (CEBS) u dokumentu *Guidelines on Liquidity Buffers & Survival Periods* definira interni zaštitni sloj likvidnosti kao „višak likvidnosti koji je na raspolaganju za neposrednu upotrebu u stresnim situacijama za likvidnost u određenom kratkoročnom razdoblju”, tj. kratkoročni segment kapaciteta likvidnosne pokrivenosti sa stajališta „planiranog stresa”. Osim toga, zaštitni sloj treba odrediti u trima dimenzijama: ozbiljnost i značajke stresnog scenarija, razdoblje određeno kao razdoblje opstanka i značajke imovine u zaštitnom sloju.

Šesto načelo: metodologije kvantifikacije rizika u sklopu ILAAP-a primjerene su, dosljedne i neovisno validirane

- (i) Institucija je odgovorna za primjenu metodologija kvantifikacije rizika koje su primjerene njezinim okolnostima i u sklopu ekonomskoga i u sklopu normativnoga gledišta. Osim toga, od institucije se očekuje da upotrijebi primjerene metodologije za kvantifikaciju potencijalnih budućih promjena svoje likvidnosti i pozicije financiranja u nepovoljnim scenarijima. Institucija treba postupati vrlo konzervativno u sklopu obaju gledišta kako bi omogućila da se rijetki/izvanredni događaji uzimaju u obzir na odgovarajući način.
- (ii) Ključni parametri i pretpostavke trebaju biti usklađeni u cijeloj grupi i za sve vrste rizika. Sve metodologije kvantifikacije rizika trebaju biti podvrgnute neovisnoj internoj validaciji. Očekuje se da institucija uspostavi i provede učinkovit okvir provjere kvalitete podataka.

Cjelovita kvantifikacija rizika

- 69. ILAAP-om treba omogućiti odgovarajuću kvantifikaciju rizika kojima je institucija izložena ili bi mogla biti izložena. Od institucije se očekuje da primjenjuje metodologije kvantifikacije rizika koje su prilagođene njezinim okolnostima, što znači da trebaju biti usklađene sa sklonošću preuzimanju rizika, tržišnim očekivanjima, poslovnim modelom, profilom rizičnosti, veličinom i složenošću institucije.
- 70. Rizici se ne smiju isključiti iz procjene zbog toga što ih je teško kvantificirati ili zbog nedostupnosti relevantnih podataka³⁵. U takvim slučajevima od institucije se očekuje da utvrdi dovoljno konzervativne vrijednosti koje se odnose na te rizike uzimajući u obzir sve relevantne informacije te postižući primjerenost i usklađenost u odabiru metodologija kvantifikacije rizika³⁶.
- 71. Ključni parametri i pretpostavke obuhvaćaju, među ostalim, razine pouzdanosti i pretpostavke o oblikovanju scenarija.

Stupanj konzervativnosti

- 72. Metodologije i pretpostavke za kvantifikaciju rizika koje se upotrebljavaju u sklopu ekonomskoga i normativnoga gledišta trebaju biti pouzdane, dovoljno stabilne, osjetljive na rizike i dovoljno konzervativne kako bi omogućile

³⁵ Kada je riječ o rizicima koje je teško kvantificirati, npr. zbog nedostatka podataka ili utvrđenih metodologija kvantifikacije, institucija treba razviti odgovarajuće metodologije kvantifikacije rizika, među kojima su i prosudbe stručnjaka.

³⁶ Mjerenje rizika koje je teško kvantificirati treba biti u najvećoj mogućoj mjeri usklađeno i usporedivo s cjelokupnim pretpostavkama za mjerenje rizika. Institucija treba omogućiti primjereno uključivanje tih rizika u postupke upravljanja rizicima i kontrole rizika bez obzira na to jesu li kvantificirani upotrebom tradicionalnih modela ili analize scenarija ili se pak temelje na drugim procjenama.

kvantifikaciju odljeva likvidnosti koji se rijetko pojavljuju. Nesigurnost koja proizlazi iz metodologija kvantifikacije rizika treba prevladati većom konzervativnošću.

Odabir metodologija kvantifikacije rizika

73. Institucija je odgovorna za primjenu odgovarajućih metodologija za kvantifikaciju rizika i za sastavljanje projekcija. Ovim se vodičem ne određuje koje bi metodologije kvantifikacije institucije trebale upotrebljavati ili koje ne bi trebale upotrebljavati. To znači da nije unaprijed određeno treba li institucija, na primjer, u svrhu kvantifikacije rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena upotrebljavati (prilagođene) metodologije prema prvom stupu (npr. za uzimanje u obzir koncentracijskog rizika), rezultate testiranja otpornosti na stres ili druge metodologije kao što su višestruki scenariji.
74. Upotrijebljene metodologije trebaju biti usklađene jedna s drugom, s gledištem koje se uzima u obzir i s definicijom likvidnosti i stabilnog financiranja. Trebaju primjereno i dovoljno konzervativno obuhvaćati rizike kojima je institucija izložena uzimajući u obzir načelo razmjernosti. To znači, na primjer, da veće ili složenije institucije, ili institucije koje imaju složenije rizike, trebaju upotrebljavati sofisticiranije metodologije kvantifikacije rizika kako bi primjereno obuhvatile rizike.
75. Od institucije se, međutim, ne očekuje da primjenjuje metodologije kvantifikacije rizika koje samo djelomično razumije i koje zbog toga ne upotrebljava za interno upravljanje rizicima i odlučivanje. Ona treba moći dokazati da su metodologije koje primjenjuje primjerene njezinoj situaciji i profilu rizičnosti. Ako se institucija služi komercijalnim modelima, od nje se očekuje i da ih ne preuzima automatski, nego da ih u potpunosti razumije te da budu primjereni i prilagođeni njezinu poslovanju i profilu rizičnosti.

Kvaliteta podataka

76. Institucija treba uspostaviti odgovarajuće postupke i kontrolne mehanizme kojima se postiže kvaliteta podataka.³⁷ Okvirom kvalitete podataka trebaju se pružiti pouzdane informacije o rizicima koje podupiru razborito odlučivanje te obuhvatiti svi relevantni podatci o rizicima i dimenzije kvalitete podataka.

³⁷ Kvaliteta podataka obuhvaća, među ostalim, potpunost, točnost, dosljednost, pravodobnost, jedinstvenost, važenje i sljedivost podataka. Podrobnije informacije mogu se pronaći u nacrtu [Vodiča ESB-a o ciljanoj provjeri internih modela \(TRIM\)](#) iz veljače 2017.

Neovisna validacija

77. Metodologije kvantifikacije rizika u sklopu ILAAP-a treba podvrgavati redovitoj neovisnoj internoj³⁸ validaciji, pri čemu se trebaju razmjerno poštovati načela na kojima se temelje odgovarajući standardi koji su uspostavljeni za interne modele u sklopu prvog stupa uzimajući u obzir značajnost kvantificiranih rizika i složenost metodologije kvantifikacije rizika.
78. Ovisno o veličini i složenosti institucije, mogu se donijeti različita organizacijska rješenja kojima se postiže neovisnost između razvoja i validacije metodologija kvantifikacije rizika. Treba, međutim, poštovati koncepte na kojima se temelje različite linije obrane, što znači da neovisnu validaciju neće provoditi funkcija unutarnje revizije.
79. O ukupnim zaključcima postupka validacije treba izvijestiti više rukovodstvo i upravljačko tijelo. Te zaključke treba upotrijebiti u redovitom pregledu i prilagodbi metodologija kvantifikacije te ih uzeti u obzir u procjeni adekvatnosti likvidnosti.

Primjer 6.1.: organizacija neovisnih validacija

Kako bi omogućila neovisnu i razmjernu validaciju metodologija kvantifikacije rizika u sklopu ILAAP-a, od institucije se očekuje da uzme u obzir nacrt Vodiča ESB-a o internim modelima – Poglavlje o općim temama.

Ovisno o vrsti, veličini, opsegu i složenosti rizika, institucija može, na primjer, odabrati jednu od sljedećih triju organizacijskih struktura kako bi omogućila neovisnost funkcije validacije od postupka razvoja metodologije (tj. oblikovanja, razvoja, provedbe i praćenja metodologija kvantifikacije rizika):

- razdvajanje na dvije zasebne jedinice koje podnose izvješća različitim članovima višeg rukovodstva
- razdvajanje na dvije zasebne jedinice koje podnose izvješća istom članu višeg rukovodstva
- razdvajanje osoblja unutar iste jedinice.

Sedmo načelo: redovito testiranje otpornosti na stres s ciljem postizanja adekvatnosti likvidnosti u nepovoljnim okolnostima

- (i) ESB očekuje da institucija jednom godišnje, a po potrebi i češće, ovisno o konkretnim uvjetima, provede prilagođene i detaljne provjere svojih slabosti,

³⁸ „Interna” ne znači da se očekuje da sama institucija provede baš svaku aktivnost u sklopu validacije. Kao i u slučaju „interne” revizije, to zapravo znači da je institucija odgovorna za taj postupak.

koje trebaju obuhvatiti sve značajne rizike u cijeloj instituciji koji proizlaze iz njezina poslovnog modela i poslovnog okružja u stresnim makroekonomskim i financijskim okolnostima. Na temelju te provjere institucija treba oblikovati odgovarajući program testiranja otpornosti na stres i za normativno i za ekonomsko gledište.

- (ii) U programu testiranja otpornosti na stres institucija treba odrediti nepovoljne scenarije koji se upotrebljavaju u sklopu obaju gledišta uzimajući u obzir druga testiranja otpornosti na stres koja provodi. Primjena nepovoljnih, no vjerojatnih makroekonomskih pretpostavki i usredotočenost na ključne slabosti trebale bi imati znatan učinak na internu i regulatornu likvidnosnu poziciju institucije. Osim toga, institucija treba razmjerno provoditi povratno testiranje otpornosti na stres.
- (iii) Od institucije se očekuje da kontinuirano prati i utvrđuje nove prijetnje, slabosti i promjene u okružju kako bi barem jednom u tromjesečju procijenila jesu li njezini scenariji za testiranje otpornosti na stres i dalje primjereni te ih, ako više nisu primjereni, prilagodila novim okolnostima. Učinci tih scenarija trebaju se redovito (npr. tromjesečno) posuvremenjivati. Ako dođe do značajnih promjena, institucija treba procijeniti njihov potencijalni učinak na njezinu adekvatnost likvidnosti tijekom jedne godine.

Utvrđivanje programa testiranja otpornosti na stres

- 80. Program testiranja otpornosti na stres treba obuhvatiti i normativno i ekonomsko gledište. Očekuje se da obuhvaća različita razdoblja, uključujući unutardnevno, te da uzima u obzir odgovarajuću valutnu strukturu likvidnosti. Pri određivanju niza internih stresnih scenarija i osjetljivosti institucija bi se trebala služiti širokim rasponom informacija o prošlim i hipotetskim stresnim događajima. Institucija je sama odgovorna za određivanje scenarija i osjetljivosti na način koji najbolje odgovara njezinoj situaciji i za njihov prijenos u priljeve i odljeve likvidnosti i primjenjive likvidnosne vrijednosti likvidne imovine. U programu testiranja otpornosti na stres normativno gledište treba biti obuhvaćeno tako da se učinak stresnih događaja na kretanja projiciranih regulatornih koeficijenata, kao što je koeficijent likvidnosne pokrivenosti, analizira u različitim vremenskim točkama, u skladu s točkom 46.
- 81. U oblikovanju scenarija za testiranje otpornosti na stres institucije trebaju uzeti u obzir svoje značajne slabosti s obzirom na poslovni model, profil rizičnosti i vanjske okolnosti s kojima se suočavaju. U scenarijima treba uzeti u obzir rezultate drugih provedenih testiranja otpornosti na stres, npr. analize osjetljivosti, koji pokazuju značajne slabosti institucije.
- 82. Budući da se prenosivost likvidnosti može razlikovati u stresnom razdoblju u odnosu na uobičajena razdoblja, institucija sa znatnim prekograničnim aktivnostima treba procijeniti prenosivost likvidnosti unutar grupe i to uzeti u obzir u svojem programu testiranja otpornosti na stres. Očekuje se da analizira učinak i vjerojatnost dodatnih prepreka za prenosivost likvidnosti u stresnim

uvjetima, posebno za operacije izvan europodručja, te da utvrdi korektivne mjere i mjere za nepredviđene okolnosti za takav scenarij.

Stupanj ozbiljnosti nepovoljnih scenarija

83. Od institucije se očekuje da u osnovnom scenariju pretpostavi kretanja koja bi pretpostavila u očekivanim okolnostima uzimajući u obzir svoju poslovnu strategiju i vjerodostojne pretpostavke o priljevima i odljevima, ostvarenju rizika itd.
84. U nepovoljnim scenarijima treba pretpostaviti izvanredna, no vjerojatna kretanja koja su dovoljno ozbiljna u smislu učinka na likvidnosnu poziciju institucije. Stupanj ozbiljnosti treba odgovarati kretanjima koja su vjerojatna, a sa stajališta institucije jednako ozbiljna kao bilo koji stresni događaj koji se može opaziti tijekom krizne situacije na tržištima i u odnosu na čimbenike i područja koji su najvažniji za adekvatnost likvidnosti institucije.
85. Spektar nepovoljnih scenarija treba na odgovarajući način obuhvatiti snažne padove gospodarske aktivnosti, ozbiljne poremećaje na tržištu i financijske šokove, slabosti karakteristične za instituciju, oslanjanje na glavne pružatelje financiranja i vjerojatne kombinacije tih elemenata³⁹.

Usklađenost nasuprot usmjerenosti na ključne slabosti

86. Što se tiče testiranja otpornosti na stres, od institucije se očekuje da se usredotoči na svoje ključne slabosti kada nastoji definirati vjerojatne nepovoljne scenarije. Testiranja otpornosti na stres u sklopu ICAAP-a i u sklopu ILAAP-a trebaju se međusobno dopunjavati, što znači da se u testiranjima otpornosti na stres u sklopu ICAAP-a trebaju uzimati u obzir temeljne pretpostavke, rezultati testiranja otpornosti na stres i predviđene upravljačke mjere iz ILAAP-a i obratno. Na primjer, ako se u testiranjima otpornosti na stres u sklopu ILAAP-a upotrebljava stresni događaj na području kreditnog raspona ili rejtinga imovine u zaštitnom sloju likvidnosti, učinak se razmatra u testiranjima otpornosti na stres u sklopu ICAAP-a i obratno.

Povratno testiranje otpornosti na stres

87. Od institucije se očekuje da, osim testiranja otpornosti na stres kojima se procjenjuje učinak određenih pretpostavki na njezinu likvidnosnu poziciju,

³⁹ Primjereni broj scenarija za određenu instituciju ovisi, među ostalim, o njezinu profilu rizičnosti. Obično je potrebno nekoliko nepovoljnih scenarija da bi primjereno obuhvatili različite vjerojatne kombinacije rizika.

provodi povratno testiranje otpornosti na stres. Pritom najprije treba utvrditi unaprijed određen ishod, na primjer da poslovni model postane neodrživ⁴⁰.

88. Povratna testiranja otpornosti na stres služe za preispitivanje cjelovitosti i konzervativnosti okvirnih pretpostavki u sklopu ILAAP-a. Treba ih provoditi najmanje jednom godišnje. Ovisno o vjerojatnosti scenarija koji proizlaze iz njih, može biti potrebno odmah reagirati na te scenarije poduzimanjem ili pripremom upravljačkih mjera u sklopu ILAAP-a kako bi se spriječila situacija u kojoj je potreban oporavak, a do koje bi došlo kada bi se ostvario jedan ili više scenarija iz povratnog testiranja otpornosti na stres u sklopu ILAAP-a. Osim toga, povratno testiranje otpornosti na stres u sklopu ILAAP-a moglo bi poslužiti kao polazište za razvoj scenarija za planove oporavka⁴¹. Više pojedinosti može se pronaći u odgovarajućim EBA-inim smjernicama i uputama BCBS-a.

Primjer 7.1.: međusobno djelovanje testiranja otpornosti na stres u sklopu ICAAP-a i u sklopu ILAAP-a

Institucija treba procijeniti potencijalni učinak odgovarajućih scenarija, uključujući učinke na kapital i likvidnost i potencijalne sustave povratnih informacija. Pritom treba osobito uzeti u obzir gubitke koji proizlaze iz prodaje imovine ili povećanja troškova financiranja tijekom stresnih razdoblja.

Primjer 7.2.: povratno testiranje otpornosti na stres

U internim povratnim testiranjima otpornosti na stres institucija utvrđuje razinu odljeva depozita koja je potrebna da bi iscrpila svoje zaštitne slojeve likvidnosti i druge izvore financiranja u nepredviđenim okolnostima određivanjem pretpostavki o odljevima depozita i drugim pokretačima rizika (npr. smanjenje rejtinga institucije, pozivi na otkup duga). Ishod jednog takvog testiranja predstavljen je u sljedećoj tablici koja prikazuje stope odljeva prema trima različitim scenarijima.

⁴⁰ Vidi EBA-ine Smjernice za testiranje otpornosti institucija na stres (EBA/GL/2018/04).

⁴¹ Kao što je opisano u EBA-inim Smjernicama o nizu scenarija koji se trebaju primijeniti u planovima oporavka (EBA/GL/2014/06), to trebaju biti samo oni scenariji sa „skorašnjim neispunjavanjem obveza” odnosno prema kojima bi poslovni model institucije ili grupe postao neodrživ ako se mjere oporavka uspješno ne provedu.

	1. scenarij	2. scenarij	3. scenarij
pretpostavka o odljevu depozita			
stanovništvo	49 %	7 %	10 %
poduzeća	33 %	63 %	60 %
financijske institucije	62 %	91 %	94 %
ostale pretpostavke (popis nije konačan)			
smanjenje rejtinga	4 stupnja	4 stupnja	4 stupnja
otkup duga	0 %	15 %	15 %

Očekuje se da institucija odredi kolika je vjerojatnost da će se takvi scenariji ostvariti te hoće li biti potrebne određene korektivne mjere.

Primjer 7.3.: kalibracija nepovoljnih scenarija

U nepovoljnim scenarijima uzimaju se u obzir prošla kretanja na tržištu i ponašanje klijenata, no oni nisu ograničeni samo na prošlo ponašanje klijenata same institucije i njezin pristup tržištu. Osim toga, scenariji se ne temelje samo na prošlim opažanjima, posebno ako su prošli podaci iskrivljeni (npr. zbog potpore javnog sektora). Time se ograničava točnost procijenjenih stresnih parametara za priljeve i odljeve te za korektivne faktore koji se primjenjuju na procijenjenu vrijednost likvidne imovine.

Ti nepovoljni scenariji mogu uključivati i perspektivu neprekinutog poslovanja (uobičajeni poslovi se nastavljaju, ograničena je mogućnost priljeva iz kreditnog portfelja, oslanjanje na utrživu imovinu uglavnom za stvaranje likvidnosti, otkup vlastitih dužničkih instrumenata kako bi se osigurao budući pristup tržištu itd.) kao i scenarije u kojima nije moguće izbjeći ozbiljno narušavanje poslovnog modela (npr. prekid stvaranja imovine, prekid isplate dividendi i bonusa, upotreba svih prihvatljivih kolaterala za pribavljanje likvidnosti, uključujući financiranje središnje banke, neizvršavanje opcija kupnje po vlastitim dužničkim ili vlasničkim instrumentima).

3. Pojmovnik

Adekvatnost likvidnosti: stupanj do kojeg su rizici pokriveni likvidnošću institucije. Cilj je ILAAP-a kontinuirano održavati adekvatnu likvidnost i s ekonomskoga i s normativnoga gledišta i time pridonositi neprekinutom poslovanju institucije u srednjoročnom razdoblju.

Arhitektura ILAAP-a: različiti elementi ILAAP-a i način na koji su međusobno povezani. Arhitektura ILAAP-a treba omogućiti da različiti elementi ILAAP-a budu međusobno usklađeni i da ILAAP bude sastavni dio cjelokupnog upravljačkog okvira institucije. Očekuje se da institucija vodi dokumentaciju povezanu s ILAAP-om, koja treba sadržavati opis cjelokupne arhitekture ILAAP-a u kojem se objašnjava kako je ILAAP ugrađen u upravljački okvir institucije i kako se u instituciji upotrebljavaju rezultati ILAAP-a.

Bruto pristup u utvrđivanju rizika: pristup prema kojem se rizici prvo utvrđuju ne uzimajući u obzir posebne mjere oblikovane u svrhu njihova ublažavanja.

Ekonomsko gledište: gledište u sklopu ILAAP-a prema kojem institucija upravlja adekvatnošću likvidnosti tako što omogućuje dovoljnu pokrivenost svojih rizika i očekivanih odljeva raspoloživom internom likvidnošću.

ILAAP: postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti, kao što je definiran člankom 86. CRD-a IV, kojim se od nadležnih tijela zahtijeva da omoguće institucijama da imaju robusne strategije, politike, procese i sustave za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti te upravljanje tim rizikom tijekom odgovarajućeg razdoblja, uključujući unutardnevno, kako bi se osiguralo da institucije održavaju odgovarajuće razine zaštitnih slojeva likvidnosti.

Interno preispitivanje i validacija: Interno preispitivanje obuhvaća širok spektar kontrola, vrednovanja i izvješća čiji je cilj postići da strategije, procesi i modeli u sklopu ILAAP-a budu dobri, cjeloviti, učinkoviti i razmjerni.

Kao dio internog preispitivanja, validacija se sastoji od postupaka i aktivnosti kojima se procjenjuje obuhvaćaju li metodologije kvantifikacije rizika i podatci o rizicima institucije na odgovarajući način relevantne aspekte rizika. Validacija metodologija kvantifikacije rizika treba se provoditi razmjerno, neovisno i u skladu s načelima na kojima se temelje odgovarajući standardi utvrđeni za interne modele prvog stupa.

Izjava o adekvatnosti likvidnosti: službena izjava upravljačkog tijela koja sadržava njegovu procjenu adekvatnosti likvidnosti institucije i objašnjenje glavnih argumenata koji podupiru tu procjenu.

Izjava o sklonosti preuzimanju rizika: službena izjava kojom upravljačko tijelo izražava svoja stajališta o iznosima i vrstama rizika koje je institucija spremna preuzeti kako bi postigla strateške ciljeve.

Izvori financiranja iz javnog sektora: svi izvori financiranja koje izravno ili neizravno pruža javni sektor, kao što je definirano u Prilogu 1. EBA-inim Smjernicama o usklađenim definicijama i obrascima za planove financiranja kreditnih institucija prema Preporuci A4 (ESRB/2012/2) (EBA/GL/2014/04).

Koncept ekonomske adekvatnosti likvidnosti: interni koncept kojim se u sklopu ekonomskoga gledišta nastoji postići da financijska sredstva (interna likvidnost) institucije omogućuje kontinuirano pokrivanje rizika i očekivanih odljeva institucije te održavanje njezina neprekinutog poslovanja.⁴²

Kvantifikacija rizika: postupak kvantifikacije utvrđenih rizika razvojem i upotrebom metodologija kojima se određuju vrijednosti koje se odnose na rizike i omogućuje usporedba rizika i raspoložive likvidnosti institucije.

Mehanizam raspodjele likvidnosnih troškova i koristi: mehanizam kojim se raspoređuju troškovi likvidnosti, koristi i rizici. Dio je strategija, politika, procesa i sustava institucije.

Nepovoljni scenarij: kombinacija pretpostavljenih nepovoljnih kretanja unutarnjih i vanjskih čimbenika, uključujući makroekonomska i financijska kretanja te ozbiljne poremećaje na tržištu, s pomoću koje se procjenjuje otpornost adekvatnosti likvidnosti institucije na potencijalna nepovoljna kretanja u srednjoročnom razdoblju. Pretpostavljena kretanja unutarnjih i vanjskih čimbenika trebaju se dosljedno kombinirati i biti ozbiljna, no vjerojatna, s gledišta institucije te obuhvaćati rizike i slabosti koji prema procjeni najviše ugrožavaju instituciju.

Normativno gledište: višegodišnje gledište u sklopu ILAAP-a prema kojem institucija upravlja svojom adekvatnošću likvidnosti tako da bude sposobna ispunjavati sve pravne i nadzorne zahtjeve povezane s likvidnošću i kontinuirano svladavati druga unutarnja i vanjska ograničenja likvidnosti.

Osnovni scenarij: kombinacija očekivanih kretanja unutarnjih i vanjskih čimbenika, uključujući makroekonomska i financijska kretanja, s pomoću koje se procjenjuje učinak tih očekivanih kretanja na adekvatnost likvidnosti institucije. Osnovni scenarij treba biti usklađen s osnovnim elementima poslovnog plana i proračuna institucije.

Plan oporavka: plan koji institucija sastavlja i održava u skladu s člankom 5. direktive o oporavku i sanaciji banaka (BRRD)⁴³.

Planiranje financiranja: višedimenzijski interni postupak čiji je ishod plan financiranja koji sadržava višegodišnju projekciju izvora financiranja institucije uzimajući u obzir osnovni scenarij i nepovoljne scenarije, strategiju i operativne

⁴² Institucije su same odgovorne za provedbu odgovarajućih metodologija kvantifikacije rizika. Od njih se općenito ne očekuje da upotrijebe „modele ekonomske likvidnosti” kako bi omogućile ekonomsku adekvatnost likvidnosti.

⁴³ Direktiva 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava te o izmjeni Direktive Vijeća 82/891/EEZ i direktiva 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU te uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 173, 12.6.2014., str. 190.)

planove institucije. Procjena nepovoljnih scenarija ključan je element planiranja financiranja jer pomaže institucijama da nastave poslovati čak i u duljem stresnom razdoblju.

Popis rizika: popis utvrđenih rizika i njihovih obilježja. Popis rizika rezultat je utvrđivanja rizika.

Povratno testiranje otpornosti na stres: testiranje otpornosti na stres koje polazi od utvrđivanja unaprijed određenog ishoda (neodrživost poslovnog modela) i potom istražuje scenarije i okolnosti koji bi mogli dovesti do tog ishoda.

Razmjernost: načelo iz članka 86. CRD-a IV kojim se određuje da je ILAAP razmjeran složenosti, profilu rizičnosti, opsegu poslovanja institucije i toleranciji rizika koju određuje upravljačko tijelo.

Rezultati ILAAP-a: sve informacije koje proizlaze iz ILAAP-a i koje pridonose odlučivanju.

Srednjoročno razdoblje: razdoblje koje obuhvaća skor i srednjoročnu budućnost. Očekuje se da obuhvaća likvidnosnu poziciju tijekom najmanje sljedeće godine, a poziciju financiranja tijekom sljedeće tri ili više godina.

Sustav limita: dokumentiran, hijerarhijski sustav limita koji su postavljeni u skladu s cjelokupnom strategijom institucije i njezinom sklonošću preuzimanju rizika kako bi se omogućilo učinkovito ograničavanje rizika i gubitaka sukladno konceptu adekvatnosti likvidnosti. Sustavom limita treba utvrditi učinkovita ograničenja preuzimanja rizika za, na primjer, različite vrste rizika, poslovna područja, proizvode i subjekte unutar grupe.

Taksonomija rizika: kategorizacija različitih vrsti/pokretača rizika koja omogućuje instituciji da dosljedno procijeni i agregira rizike te upravlja njima služeći se zajedničkim nazivljem i raspoređivanjem rizika.

Tolerancija rizika: vrste rizika i njihove razine kojima se institucija ne izlaže namjerno, ali ih prihvaća/tolerira.

Upravljačke mjere: mjere (npr. pribavljanje izvora financiranja) koje poduzima uprava kako bi održavala likvidnosnu poziciju / poziciju financiranja na razini koja je u skladu sa sklonošću institucije preuzimanju rizika⁴⁴.

Upravljački zaštitni sloj: iznos likvidnosti iznad regulatornih i nadzornih minimalnih vrijednosti i potreba za internom likvidnošću koji omogućuje instituciji da održivo provodi poslovni model i bude fleksibilna u odnosu na potencijalne poslovne mogućnosti, a da pritom ne ugrozi adekvatnost likvidnosti.

Utvrdjivanje rizika: redovit postupak koji institucija primjenjuje kako bi utvrdila rizike koji jesu ili bi mogli biti značajni za nju.

⁴⁴ Podrobnije upute mogu se pronaći u EBA-inim Smjernicama za testiranje otpornosti institucija na stres (EBA/GL/2018/04), točka 4.8.2. Mjere u vezi s upravljanjem.

Značajni rizik: negativni rizik povezan s likvidnošću koji, na temelju internih definicija institucije, bitno utječe na njezin cjelokupni profil rizičnosti te stoga može nepovoljno djelovati na adekvatnost likvidnosti institucije.

Pokrate

BCBS	Bazelski odbor za nadzor banaka
BRRD	direktiva o oporavku i sanaciji banaka
CRD IV	direktiva o kapitalnim zahtjevima
EBA	Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo
ESB	Europska središnja banka
ESRB	Europski odbor za sistemske rizike
FSB	Odbor za financijsku stabilnost
ICAAP	postupak procjene adekvatnosti internog kapitala
ILAAP	postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti
SREP	postupak nadzorne provjere i ocjene
SSM	jedinstveni nadzorni mehanizam
TRIM	ciljana provjera internih modela

© **Europska središnja banka, 2018.**

Pošanska adresa 60640 Frankfurt na Majni, Njemačka

Telefon +49 69 1344 0

Mrežne stranice www.ecb.europa.eu

Sva prava pridržana. Dopušta se reprodukcija u obrazovne i nekomercijalne svrhe uz navođenje izvora.